

Булгакова і Сталіна, а також Мольєра та Людовіка в романі Булгакова «Життя пана де Мольєра». Крім того, у статті досліджене поняття права на свободу творчості.

Ключові слова: право на свободу творчості, письменник, влада, автор, художня література.

Summary

Pijnyak Y. V. The writer and authority: about the right of creation. — Article.

The article deals with the issue of relations between the writer and authority by example of relations between Bulgakov M.A. and Stalin Y.V., as well as between Moliere and Louis XIV in the novel «The Life of Monsieur de Moliere» by Mikhail Bulgakov. The notion of the right of creation was also researched into.

Keywords: right of creation, writer, authority, author, artistic literature.

УДК 347.191

І. Я. Бабецька

КЛАСИФІКАЦІЯ ПЕРЕВАЖНИХ ПРАВ У КОРПОРАТИВНИХ ПРАВІДНОСИНАХ

Класифікація переважних прав покликана поєднати різноманітні та суперечливі прояви досліджуваних прав, пов'язати їх у єдину, цілісну систему [1, 55].

В цивілістичній літературі Російської Федерації зустрічається класифікація переважних прав тільки в цивільних правовідносинах (М. В. Субботин, С. Е. Никольський, Л. В. Кузнецова, Л. Ю. Леонова) [2, 55–83; 3, 52–74; 4, 129–177; 5, 44–60].

Підходячи до питання класифікації переважних прав у корпоративних правовідносинах, першочергово необхідно вказати, що в законодавстві така класифікація відсутня. Це, мабуть, пояснюється тим, що норми про переважні корпоративні права закріплювались за порядком надходження проблем щодо захисту інтересів визначеної законом категорії осіб. У цивілістичній літературі класифікація переважних прав досить рідко зустрічається, не говорячи вже про переважні корпоративні права.

Виходячи з цього, існує необхідність у виокремленні окремої групи — переважні права в корпоративних правовідносинах, здійснити їх класифікацію для визначення як загальних рис, так і індивідуальних властивостей. Тому метою даної наукової статті виступатиме здійснення класифікації переважних прав у корпоративних правовідносинах на базі норм законодавства та наукових досліджень.

Питання класифікації переважних прав в Україні досліджував науковець В. І. Крат в дисертації «Переважні права: цивільно-правовий аспект». Автор здійснив поділ переважних прав, взявши за основу сферу правовідносин, які вони супроводжують. Щодо переважних прав, які супроводжують корпоративні правовідносини, В. І. Крат поділяє на ті:

- 1) які виникають під час діяльності юридичної особи;

2) що виникають при припиненні юридичної особи [1, 55–83].

Вперше на законодавчому рівні визначено перелік переважних прав акціонерів. Згідно із ч. 1 ст. 27 Закону України «Про акціонерні товариства» ними є: право акціонера — власника простих акцій придбавати розміщені в товаристві прості акції пропорційно частці належних йому простих акцій у загальній кількості простих акцій; право акціонера — власника привілейованих акцій придбавати розміщені в товаристві привілейовані акції цього або іншого класу, якщо акції такого класу надають їх власникам перевагу щодо черговості отримання дивідендів чи виплат у разі ліквідації товариства, пропорційно частці належних акціонеру привілейованих певного класу у загальній кількості привілейованих акцій цього класу.

На законодавчому рівні переважні права суб'єктів корпоративного права регламентовано такими нормативними актами: ЦК України, ГК України, ЗУ «Про господарські товариства», «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про акціонерні товариства», «Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва», «Про кооперацію», «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про музеї та музейну справу», «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» тощо.

Аналіз положень вказаних нормативно-правових актів дозволяє виділити такі види переважних прав у корпоративних правовідносинах:

1) переважне право учасника товариства на купівлю частки у статутному (складеному) капіталі товариства (п. 3 ч. 2 ст. 137 ЦК, ч. 2 ст. 147 ЦК, ч. 4 ст. 151 ЦК, ч. 3 ст. 53, ч. 1 ст. 79 ЗУ «Про господарські товариства»);

2) переважне право акціонерів на придбання акцій додаткового випуску (ч. 3 ст. 156 ЦК, ч. 3 ст. 38 ЗУ «Про господарські товариства», ст. 27 ЗУ «Про акціонерні товариства» ч. 2 ст. 6 «Про цінні папери та фондовий ринок»);

3) переважне право акціонерів приватного акціонерного товариства на придбання акцій, що продаються іншими акціонерами товариства (ст. 7 ЗУ «Про акціонерні товариства»);

4) переважне право власника привілейованих акцій, стосовно власників простих акцій, на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів та на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації (ч. 8 ст. 6 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок»);

5) переважне право членів виробничого кооперативу на купівлю паю (ч. 3 ст. 166 ЦК);

6) переважне право учасників господарського товариства на приватизацію акцій (часток, паїв), що належать державі у статутному капіталі господарського товариства, до статутного капіталу якого, було передано об'єкт незавершеного будівництва (ч. 2 ст. 7 ЗУ «Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва»);

7) переважне право асоційованого члена кооперативу, при ліквідації кооперативу, на одержання паю (ч. 2 ст. 14 ЗУ «Про кооперацію»);

8) переважне право асоційованих членів сільськогосподарського кооперативу, у разі його ліквідації, на отримання свого майнового внеску та відповідних

часток доходу і повернення їх земельних ділянок у натурі (на місцевості) (ч. 5 ст. 12 ЗУ «Про сільськогосподарську кооперацію»);

9) переважне право держави на придбання музейних зібрань, у разі ліквідації музеїв, заснованих на приватній формі власності (ч. 2 ст. 10 ЗУ «Про музеї та музейну справу»);

10) переважне право сільськогосподарських підприємств і фермерським господарств на придбання об'єктів нерухомості, які використовуються для цілей сільськогосподарського виробництва та є у власності сільськогосподарського підприємства, що визнано банкрутом, за інших рівних умов, розташованим у даній місцевості (ч. 3 ст. 44 ЗУ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»);

11) переважне право трудового колективу державного підприємства, при порушенні справи про банкрутство, вимагати передачі йому в оренду цілісного майнового комплексу підприємства-боржника, за умови взяття на себе грошових зобов'язань боржника і за наявності згоди на це кредиторів (ч. 14 ст. 17 ЗУ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»);

12) переважне право вкладників командитного товариства, при його ліквідації, перед повними учасниками на одержання вкладів (ч. 2 ст. 139 ЦК, ч. 1 ст. 79 ЗУ «Про господарські товариства»);

13) інші правомочності, передбачені статутними документами.

Враховуючи різноманітність переважних корпоративних прав, вважаємо за доцільне використати різноманітні класифікаційні ознаки і багатоступеневу класифікацію.

I. В залежності від форми законодавчого закріплення:

1) законні — підставою їх закріплення є виключно закон (наприклад, переважне право вкладника командитного товариства перед повними товаришами цього товариства на одержання своїх вкладів у разі ліквідації товариства закріплено в п. 4 ч. 2 ст. 137 Цивільного кодексу України та Законом України «Про господарські товариства»);

2) локальні — вказаний різновид складають переважні права, котрі можуть закріплюватись в установчих документах за вказівкою закону (зокрема, статутом приватного акціонерного товариства може бути передбачено переважне право його акціонерів та самого товариства на придбання акцій цього товариства, що пропонуються їх власником до продажу третій особі. Якщо статутом таке правило встановлене, воно реалізується відповідно до ч. 3–6 ст. 7 ЗУ «Про акціонерні товариства»).

II. В залежності від моменту виникнення:

1) переважні права, які виникають під час діяльності юридичної особи:

— учасника на купівлю частки у статутному (складеному) капіталі товариства;

— акціонерів на придбання акцій додаткового випуску;

— членів виробничого кооперативу на купівлю паю;

— акціонерів на придбання акцій, що продаються іншими акціонерами товариства;

— власника привілейованих акцій, стосовно власників простих акцій, на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів;

— учасників господарського товариства на приватизацію акцій (часток, паїв), що належать державі у статутному капіталі господарського товариства, до статутного капіталу якого, було передано об'єкт незавершеного будівництва.

2) переважні права, які виникають при припиненні діяльності юридичної особи:

— власника привілейованих акцій, стосовно власників простих акцій, на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації;

— асоційованого члена кооперативу, при ліквідації кооперативу, на одержання паю;

— асоційованих членів сільськогосподарського кооперативу, у разі його ліквідації, на отримання свого майнового внеску та відповідних часток доходу і повернення їх земельних ділянок у натурі (на місцевості);

— держави на придбання музейних зібрань у разі ліквідації музеїв, заснованих на приватній формі власності;

— сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств на придбання об'єктів нерухомості, які використовуються для цілей сільськогосподарського виробництва та є у власності сільськогосподарського підприємства, що визнано банкрутом, за інших рівних умов, розташованих у даній місцевості;

— вкладників командитного товариства, при його ліквідації, перед повними учасниками на одержання вкладів;

— трудового колективу державного підприємства, при порушенні справи про банкрутство, вимагати передачі йому в оренду цілісного майнового комплексу підприємства-боржника за умови взяття на себе грошових зобов'язань боржника і за наявності згоди на це кредиторів.

III. В залежності від суб'єкта здійснення:

1) переважні корпоративні права, що належать фізичній особі (переважне право акціонерів на придбання акцій додаткового випуску);

2) переважні корпоративні права, що належать юридичній особі (переважне право акціонерного товариства на придбання акцій, що продаються його акціонерами);

3) переважні корпоративні права, що належать державі (переважне право держави на придбання музейних зібрань у разі ліквідації музеїв, заснованих на приватній формі власності).

IV. В залежності від організаційно-правової форми юридичної особи:

1) переважні права учасників господарських товариств:

— переважне право учасника товариства на купівлю частки у статутному (складеному) капіталі товариства;

— переважне право акціонерів на придбання акцій додаткового випуску;

— переважне право акціонерів приватного акціонерного товариства на придбання акцій, що продаються іншими акціонерами товариства;

— переважне право власника привілейованих акцій, стосовно власників

простих акцій, на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів та на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації;

— переважне право учасників господарського товариства на приватизацію акцій (часток, паїв), що належать державі у статутному капіталі господарського товариства, до статутного капіталу якого було передано об'єкт незавершеного будівництва;

— переважне право вкладників командитного товариства, при його ліквідації, перед повними учасниками на одержання вкладів;

2) переважні права членів кооперативу:

— переважне право членів виробничого кооперативу на купівлю паю;

— переважне право асоційованого члена кооперативу при ліквідації кооперативу на одержання паю;

— переважне право асоційованих членів сільськогосподарського кооперативу, у разі його ліквідації, на отримання свого майнового внеску та відповідних часток доходу і повернення їх земельних ділянок у натурі (на місцевості);

3) переважне право сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств на придбання об'єктів нерухомості, які використовуються для цілей сільськогосподарського виробництва та є у власності сільськогосподарського підприємства, що визнано банкрутом, за інших рівних умов, розташованих у даній місцевості;

4) переважне право трудового колективу державного підприємства, при порушенні справи про банкрутство, вимагати передачі йому в оренду цілісного майнового комплексу підприємства-боржника за умови взяття на себе грошових зобов'язань боржника і за наявності згоди на це кредиторів;

5) переважне право держави на придбання музейних зібрань у разі ліквідації музеїв, заснованих на приватній формі власності.

V. В залежності від строку їх здійснення:

1) переважні корпоративні права, які встановлюються на визначений строк (переважне право учасника на купівлю частки у статутному (складеному) капіталі товариства здійснюється протягом місяця з дня повідомлення про намір учасника продати частку (її частину) або протягом іншого строку, встановленого статутом товариства чи домовленістю між його учасниками, частка (її частина) учасника може бути відчужена третій особі);

2) переважні корпоративні права, які встановлюються на невизначений строк (переважне право держави на придбання музейних зібрань у разі ліквідації музеїв, заснованих на приватній формі власності).

VI. В залежності від способу захисту:

1) переважні права, які захищаються за допомогою переведення прав та зобов'язань (переважне право учасника на купівлю частки в статутному (складеному) капіталі товариства);

2) переважні права, які захищаються іншими способами захисту (переважне право акціонера на придбання акцій ПрАТ в разі укладання сторонами удаваного договору — позов про визнання правочину недійсним);

3) переважні права, що характеризуються відсутністю чіткого закріплення способу захисту (переважне право на купівлю додатково випущених акцій).

Вказана класифікація переважних прав в корпоративних правовідносинах виступатиме засобом систематизації, передумовою наукового аналізу кожного досліджуваного переважного корпоративного права зокрема.

Література

1. Крат В. І. Переважні права: цивільно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Крат Василь Іванович. — Х., 2008. — 218 с.
2. Субботин М. В. Преимущественные права в российском гражданском законодательстве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / М. В. Субботин ; Моск. гос. юрид. акад. — М., 2007. — 28 с.
3. Пикольский С. Е. Преимущественные права в наследственном праве России : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Сергей Евгеньевич Пикольский. — М., 2006. — 184 с.
4. Кузнецова Л. В. Преимущественные права в гражданском праве России : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Кузнецова Любовь Викторовна. — М. : Ось-89, 2007. — 336 с.
5. Леонова Л. Ю. Преимущественные права в гражданском праве : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Леонова Людмила Юрьевна. — М., 2005. — 194 с.

Анотація

Бабецька І. Я. Класифікація переважних прав у корпоративних правовідносинах. — Стаття.
У статті здійснюється класифікація переважних прав у корпоративних правовідносинах. Автор аналізує діюче законодавство і погляди науковців у сфері корпоративних правовідносин щодо переважних прав.

Ключові слова: переважні права, корпоративні правовідносини.

Аннотация

Бабецкая И. Я. Классификация преимущественных прав в корпоративных правоотношениях. — Статья.

В статье определяется классификация преимущественных прав в корпоративных правоотношениях. Автор анализирует действующее законодательство и взгляды научных работников в сфере корпоративных правоотношений относительно преимущественного права.

Ключевые слова: преимущественные права, корпоративные правоотношения.

Summary

Babetska I. Y. Classification of prevailing rights is in corporate legal relationships. — Article.
The classification of the prevailing rights is determined in the article. The author examines the existing legislation and the views of scholars in the field of corporate legal relations concerning prevailing rights.

Keywords: prevailing rights, corporate relationships.